

Muhulane

Nr 10 (311)

Viinakuu 2015

Muhu leht

Muhulasele Muhu sisu - priiküüt haldjariiki

Maahaldjad on hoidnud muhulaste ja teiste Euroopa met-sarahvaste hinge sadu põlv-kondi. Haldjakultuur on võrd-väärne mistahes muu religioo-niga.

Maahaldjad meid kunagi ei karista, mitte kunagi ei mõista kohut, aga kui me nendelt abi püüame, siis mõtleme para-tamatult oma eksimustele. Meie pahateod on meile õp-pimiseks ja arenemiseks häda-vajalikud. Haldjad mõistavad meid, nad aitavad meil leida tasakaalu ja selgust. Nad on alati kodus, alati valmis meid toetama.

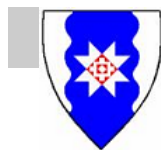
14. novembril korraldab Tihuse Hobuturismi talu **kell 11:00-13:00 ja 14:00-16:00 hobumatka** viiel vankril Lehtmetsa moaljaktivile ja Lalli liikuvile.

Liukivil saab püüda kosja-õnne ja lasteõnne, külviõnne ja ehitamisõnne ning *Face-booki*-kirjutamise õnne. Leht-metsa moaljaktivil saab leida lahendusi hinge- ja ihuhäda-dele ning ühiskondlikele vastuoludele.

Tulge palun perede kaupa. Kui kohti ei jätku, võtame pühapäevast lisa. Üritus on **tasuta**. Sooja õlle larpimine läheb maksma üks euro.

Eelregistreerimine
hädavajalik. E-post:
tihusetalu@gmail.com ja
telefoni number: 5148 667.

ISSN 1736-289X

M u h u v a l d 2 5

Areng toimub ikka rahu ja stabiilsuse ajal

Vallavanema peakõne
Austatud maavanem, armsad
muhulased ja meie sõbrad!

Meie koduvall tähistab täna oma 25. sünnipäeva peale valla-õiguste tagasisaamist 1. oktoobril 1990. aastal. Minu sügav kummardus neile inimestele, kes

juhtisid valla taasloomise protsessi, ja neile, kes aitasid noorel omavalitsusel esimesi samme seada. Minu sügav kummardus kõigile neile, kes on seda valda 25 aasta jooksul hoidnud ja arendanud.

Just kõigile neile inimestele mõeldes ja tänutäheks hoolimise

eest on täna päeval esitletud uus raamat muhulastest ja Muhu-maast. Nii nagu täna õhtul ei jõua üles lugeda kõiki töid ja tegemisi, mis kodusaarel 25 aasta jooksul ellu viidud, ei mahtunud kindlasti kõik meie tegevused ja olulised inimesed sellesse raamatusse – aga teadke, et igaüks meist on killuke meie saare ajaloos.

Nii nagu on raske välja tuua asju, mis on kõige olulisemad möödunud 25 aasta jooksul, on isegi raske välja tuua neid tegevusi, mis on olnud kõige olulisemad möödunud viie aasta jooksul. Loomulikult me olime viis aastat tagasi mures oma uue hooldekodu saatuse pärast, tänaseks on see valmis ja toimib nii, nagu me seda soovisime näha. Meil on uus noortekeskus, värskenduskuuri läbinud lasteaed, on esimesed kilomeetrid kergliiklusteid – küllap on meil igal ajal

Külasema külaseltsi etteaste.

Pildistas Kalmer Saar

Loe edasi lk 4.

Utajärvi sõbrad käisid sünnipäeval

Utajärvi on Muhu sõprusvall Põhja-Soomest, kus talvel on umbes 50 kraadi külma ja vähe-malt meetri jagu lund. Nii kinnitas Utajärvi vallavanem Kyösti Juujärvi, kes on selles ametis olnud kõik need 25 sõprusaastat. Muhus on sel ajavahemikul olnud kuus vallavanemat. Soome vallavanem järelendas sellest, et Eesti olud kulutavad oma juhte rohkem. Küllap on tal ses osas õiguskäsi.

Muhulaste poolt on pikaageid

sidemeid aidanud hoida Senta Room ja Jaan Keskküla. Ehkki vallad asuvad kahel erineval maal, on mõlemal vastastikku huvitav ideid ja kogemusi vahetada, samuti arutada omavahel Euroliidu poliitikat ja väljakutseid, rääkis vallavanem Kyösti Juujärvi peoõhtul Muhu spordihallis oma tervituskõnes. Utajärvi vald hindab muhulaste sõprust kõrgelt ning panustab Muhu noorte tulevikku. Utajärvi delegatsioon kinkis Muhu valla

stipendiumifondile neli tuhat eurot.

Põhjanaanabritel on olnud põnev jälgida Muhu valla arengut, nüüdne külaskäik jättis külaliste suurepärase mulje, ütles meie vallavanem Raido Liitmäe *Muhulasele*. Külaliste hulgas oli peale vallavanema veel vallavolikogu esimees Eero Pirttikoski, vallavalitsuse esimees Pentti Tuovinen ja vallavalitsuse esimehe asetäitja Heino Tapio.

Jätkub lk 5.

16. augustil sündis Margit ja Petrik Saare perre poeg **Thomas Cameron** Saar.

7. septembril sündis Katre Otsa ja Hannes Osa perre poeg **Artur** Osa.

22. septembril sündis Krista Milk ja Meelis Viltto perre poeg **Aleksander** Viltto.

Mis on kohaliku arengu innustajaks?

Muhu valla esimese arendusnõuniku Bruno Pao mõtted „Veerand sajandit omavalitsuste arenguid“ ilmusid 1. oktoobri Meie Maas. Bruno Pao kirjutas, et Muhu vald on Eestis parim näide pärandkultuuri hoidmisest. Kardinaalsed uuenduskavad kakskümmend viis aastat hiljem kohaliku inimese jalge alt tema kodukoha tunnetuse ja kultuuri pärandi ärakiskumiseks on muhulaste vastunäidustatud. Kokkukuuluvuse ja ühistegevuse vaim oma ajaloolistes raamides on kohaliku arengu innustaja.

Detailplaneeringu algatamine

Muhu Vallavolikogu algatas oma 23.9.2015. a otsusega nr 88 Kantsi külas asuvate Uie-Peedu (katastritunnus 47801:007:0234, pindala 2,38 ha) ja Luha (katastritunnus 47801:007:0780, pindala 8,8 ha) katastriüksuste detailplaneeringu. Planeeringu eesmärgiks on maaüksuste kruntimine, ehitusõiguse ja maa sihtotstarvete määramine, teede, tehnovõrkude ja -rajatiste rajamine ning servituutide seadmise vajalikkuse määramine. Uie-Peedu ja Luha maaüksuste arvelt soovitakse moodustada neli elamukrunti ning 4 maatulundusmaa sihtotstarbega maaüksust.

Nimetatud otsusega on võimalik tutvuda Muhu Vallavalitsuses.

Täiendav info: tel. 4530 680, maa@muhu.ee

Ühissõidukipeatuste nimekirja kinnitamine

Siseministeerium on oma 11.8.2015 kirjas nr 12-5/12-1 juhtinud tähelepanu vajadusele viia ühissõidukipeatuste nimed kooskõlla kohanimeseaduse, eesti keele reeglite ning konkreetse kohaga ning määrata need ühtse nimekirjana.

Kohanimenõukogu oli tellinud ühissõidukipeatuste nimede eksperttöö, mille raames analüüsisid eksperdid ühissõidukipeatuste nimede sobivust ning töid välja sobimatud.

Muhu Vallavalitsus on ette valmistanud Muhu vallas asuvate ühissõidukipeatuste nimekirja kinnitamise eelnõu. Vallavalitsus lähtus ebasobivate nimede asen-

damisel eksperttöö raames tehtud soovistustest ning külaelanike ettepanekutest.

Allpool on toodud Muhu vallas olevad ühissõidukipeatused, mille nimi muudetakse:

Hellamaa I – Leedumäe;
Hellamaa II – Hellamaa kool;
Kallaste I – Kallaste;
Kallaste II – Arupealse;
Rässa tr – Rässa;
Simiste – Simisti.

Ettepanekud ja vastuväited ühissõidukipeatuste nimede osas palume esitada Muhu Vallavalitsusele **15. oktoobriks 2015**.

Täiendav info tel. 4530 680, maa@muhu.ee

Volikogu 23. septembri istungi päevakorrast

- Ülevaade Saare maakonna omavalitsuste ühinemisläbirääkimistest (vallavolikogu võttis ühinemismõnunikult saadud info teadmiseks)

- Kantsi küla Uie-Peedu ja Luha katastriüksuste detailplaneeringu algatamine

- Maaüksuse koormamine isikliku kasutusõigusega (Kantsi küla tee koormamiseks Elektrilevi OÜ kasuks elektrimaakaabelliini paigaldamiseks)

- Lisaelarve vastuvõtmine

- Arengukava tegevuskava muudatuse ettepanekud

- Arutelu- ja infopunkt.

Vallavalitsuse istungitelt

giliste uuringute katteks.

18. september

Väljastati projekteerimistingimused:

- Levalõpme k Eriko mü elamu heitvee kanalisatsioonisüsteemi ehitamiseks;

- Rootsivere k Raja mü elamu ehitamiseks.

Kooskõlastati puurkaevu asukoht (kaalutusotsuses toodud tingimustel):

- Rootsivere k Raja mü;

- Pädaste k Leena mü;

- Viira k Tiiriki mü.

Väljastati ehitusluba:

- Päelda k Kaasiku mü sauna ehitamiseks;

- Vahtraste k Paisu mü tule-
tõrjeveetiigi ehitamiseks.

Otsustati määrata Hellamaa k asuva korterelamu teenindamiseks vajaliku maa suuruseks 2421 m² (vastavalt asendiplaanile).

Anti nõusolek jätta riigi omandisse ja määrata maaüksuste koha-aadressid järgnevalt: Viira k Tähvena, Vanajaagu, Orbu ja Metsatuka; Igaküla Uuesaadu ja Andruse; Võlla k Mihklimäe ja Sarve; Raugi k Kasevälja; Vahtraste k Pangametsa ja Põlluveere, Laane ja Ussisoo; Hellamaa k Raasiku, Uudkalda ja Laaneotsa; Simisti k Põllumetsa; Nõmmküla Tänavasuu; Pädaste k Mäevärava ja Saksatoa; Kuivastu k Arturi; Lepiku k Nuki, Jaagu ja Mardika; Tupenurme k Nonnu ja Männi.

Otsustati toetada õpilaste osalemist Orissaare Tütarlastekooris kuni 2015. a lõpuni.

Otsustati toetada L. Peegeli võistlemist Saaremaa Rallil.

30. september

Otsustati jagada Hellamaa k Risti kü: Risti ja Teeääre.

Kinnitati detailplaneeringu

lättesisekohad:

- Kantsi k asuvate Uie-Peedu ja Luha kü.

- Võiküla Lagle kü.

Anti nõusolek jätta riigi omandisse ja määrata koha-aadressid järgmistel mü: Paenase k Tähvena; Mõisaküla Suurekraavi; Mõega k Nurga; Kuivastu k Kase; Oina k Põllumäe; Lepiku k Jaani ja Raavi; Raagma k Taalis-
mäe ja Poldri; Igaküla Rõtu ja Kalda; Pädaste k Sepakare; Raugi k Kalla ja Malla; Tupenurme k Pillimetsa; Suuremõisa k Rutu-
niidi; Raagma k Ennu; Hellamaa k Nautsesoo ja Uus-Metsa.

Kinnitati sotsiaalkomisjoni ettepanekud.

Kooskõlastati puurkaevu asukoht (kaalutusotsuses toodud tingimustel):

- Hellamaa k Tamme mü;

- Rässa k Jaanivälja mü;

- Tamse k Aia mü;

- Simisti k Kalda mü.

Väljastati ehitusluba Piiri k Raasi mü päikeseenergiajaama rajamiseks.

Väljastati kasutusluba Simisti k Kadakamere mü saunale.

Otsustati toetada õpilaste osalemist MTÜ Orissaare Sport spordiklubi korvpallitreeningutel kuni 2015. a lõpuni.

Kehtestati Muhu Noortekeskuse rendihinnad:

- Tähtpäevade tähistamine (2. korruse ruumid, v-a stuudio): E-R 25 eurot / 3 tundi, iga järgnev tund 5 eurot; L-P ja riigipühadel 30 eurot / 3 tundi, iga järgnev tund 5 eurot.

- Koosolekud, seminarid jm: 1. Nõupidamise ruum 6 eurot tund, 2. Hobiruum 3 eurot tund.

Tunnistati kehtetuks Muhu Vallavalitsuse 1.2.2011. a korraldus nr 34 „Muhu valla Sotsiaalkeskuse maja prügiteenuse hinna kehtestamine“.

Sügisel Muhu Muuseumis

Septembrikuu esimesel päeval külastasid meid Muhu Põhikooli kõige uuemad õpilased koos vanematega. Muuseumi juhataja Meelis Mereääre eestvedamisel sai läbi mängitud vanaaegne koolitund ning kiirendatud korras võeti läbi sellised ained nagu emakeel, rehendamine, laulmine ja joonistamine.

Projekt „Muhu leiutajad“ jõudis I etapi lõppu ja sellega seoses näitasime muuseumi kontorihoones juba filmitud materjali Muhu noorematest ja vanematest nupumeestest. Muhu leiutajate filmimine jätkub ning loodame järgmisel aastal valmis saada

täispika filmi DVDl ning Muhu leiutajate näituse, mida saata tähtsamatesse Eestimaa muuseumitesse.

Septembris toimusid meie õue peal ka paar privaatset esinemist – Saaremaa Teater etendas kaht erinevat teatritükki ning välismaa turistigruppidele esines Ätses. Toimus Koguva kalapäev ja giidituur „Tooma talu toidu lugu“. Toidutuuri raames koostasime ja müüsimise ka 20. saj. I poole muhulaste toitumist tutvustavaid retseptiraamatukesi. Kui kellelgi on soov veel neid endale soetada, siis tuleb pöörduda Muhu Muuseumi poole.

Peale giidituuri maitsestame kodust saia ja muhupäraseid odrakäkke. Kuna retseptiraamatus odrakäkkide tegemise juhendit ei olnud, avaldame kompensatsiooniks retsepti allpool.

1. oktoobril avasime muuseumi kontorihoone I korruse fuajees Muhu valla 25. sünnipäevale pühendatud näituse.

Alates oktoobrist an-

name ka võimaluse õppida vähemlevinud muhupäraseid käsitöövõtteid, neist esimeses, kahepäevases õpitoas **9.-10. oktoobril** saab teadmisi, kuidas teha muhupäraseid titemütse. Õpituba toimub Liival Noortekeskuse endistes ruumides. Osavõttasu on 10 eurot ning hind sisaldab kõiki materjale. Kui aga õpituppa tulijal on kodus mõni väga südame lähedane riie või aksessuaar, mida ta soovib titemütsi teos kasutada, siis selle kaasavõtmine on väga teretulnud! Õpitoa juhendajad Triinu Traumann ja Alliki Oidekivi innustavad kõiki, ka neid, kelle varasem kokkupuude käsitööga puudub, õpitubades osalema. Kuid kuna osalejate arv on piiratud, palume oma tulek kindlasti eelnevalt registreerida aadressil

tegevus@muuseumi.ee või telefonil 5451 1291.

Novembris tuleb karmoska õpituba algajatele – jälgi reklaami muuseumi kodulehel. Sügis-talvisel perioodil ootame kõiki huvilisi muuseumisse T-L 10.00-17.00

Maigi Ruttu

Muhu Muuseumi tegevusjuht

Muhu leiutajad: vasakult Joonatan Jürisson, Eldur Väärnõu ja Kalju Tuulik.

Retsept: Odrapallid (käkid)

Autor: Lilja Heapost

Tainas I

Praen peeneks hakitud sibula kuumas õlis klaasjaks. Ca 50 kraadisesse vette lisan soola, köömneid, puljongikuubikuid, odrajahu ja õlis praetud sibula. Segan korralikult läbi. Tainas peaks olema nii paks, et on võimalik märgade käte vahel sobiva suurusega pallid vormida.

Tainas II

Tükeldan seapeki väiksemateks kuubikuteks ja praen pannil, kuni kuubikud hakkavad pruunistuma. Lisan koheselt peeneks hakitud sibula ja kuumutan, kuni sibul muutub klaasjaks. Taigna valmistamine sarnane eeltooduga.

Keeduleem:

Kuumutan vee keemiseni, lisan soola, soovi korral puljongikuubiku, punet, piparmünti (viimased eemaldan enne pallide keetmist).

Keevasse vette asetatud palle keeta, kuni kerkivad pinnale.

Koostisainete kõige sobivam ja maitsele omasem vahetõrje saab igale tegijale selgeks valmistamise käigus.

Head proovimist!

HELSINGI KIRIKU KOOR
SOOME ÕIGEUSU MUUSIKA
9. OKTOOBRI KELL 17.00
TORNIMÄE ÕIGEUSU KIRIKUS

Helsingi katedraalkiriku koor esitab õigeusu kultuurikeskkonna muusikat. Koor laulab peamiselt katedraalkirikus jumalateenistusel, aga on andnud kontserte väljaspool kirikut. Koort juhatab Varvara Merras Häyrynen.

Sisepääs tasuta

Katariina kogudusel läheneb oluline tähtpäev

Katariina kiriku juhatuse liige Peep Õun märkis Muhumaa raamatu esitlusel, et poolteise aasta pärast möödub 750 a Muhu kiriku esmamainimisest kroonikas. Kellel on midagi Muhu kirikuga seonduvat, võiks

tuua valda, koguduse esimehe või kiriku perenaise kätte. Praegu on tahe selleks tähtpäevaks midagi ka välja anda. Kui on veel mingeid ideid, siis palutakse neid lahkesti kogudusega jagada.

Muhu vallas on uus buss

Alates 9. septembrist on muhulaste käsutuses uus buss Iveco Daily. Bussis on 22 istekohta ning põhiliselt kasutatakse bussi õpilastranspordi korraldamiseks. Bussi soetamiseks viidi tänavu märtsikuus läbi riigihange ning bussi tarnis vallale AS IV Pluss. Uus buss oli septembri lõpus Tartu messikeskuses toimunud Auto- ja tehnikanäitusel, kuna see on ainus omataoline 22-kohaline mudel Eestis.

Sõnumeid Liiva Raamatukogust

Täname kõiki, kes meie raamatukogule ja lugejaile raamatuid kinkisid! Lahkete annetajate toel sai raamatukogu lähiaastatel ilmunud raamatuid, mida meil enne polnud. Kallid raamatusõbrad, olete teretulnud lugema - on ajaloolast kirjandust ja päris palju ajaviitekirjandust.

Heameel on ka sellest, et raamatukogu raamatuid kasutatakse usinalt mitmesuguste temaatiliste ürituste või õppetundide ettevalmistamisel - siinkohal tänan laste-aeda, põhikooli, noortekeskust, hooldekodu ja kõiki teisi, kes on uskunud, et raamatukogu saab aidata.

Rõõm vajaliku leidmisest pole raamatukogu poolel mitte väiksem: ärkab kujutlusvõime, kust miskit otsida, on huvitav ja ühtlasi kasulik ka järgmine kord läheb samasuguse materjali leidmine kiiremini või siis märkad boonuseks midagi muul teemal väljapakkumiseks.

Raamatukogus kohtusime lasteaiariühmade laste ja kasvatajate-õpetajatega, tegime ka väikesi üritusi; koolilapsi käis, õpetajaid nägime - koostöö toimus mitmel moel.

Muhu vald sai 25 ja sel puhul palju õnne meile kõigile; vallale pikka iga ja Muhulasele head käekäiku!

Raamatukogus on näitus „Muhumustrilisest loomingu-
gusalvest“.

Erika Pints

Juubelivalss

*On meie vallas täna juubel suur
koos kobaras siin kõik kel muhujuur
sest ajast möödunud aastat
kaksikümend viis
esimene Eesti vald just sündis siis*

*Ka enne seda Muhus elu kees
kuid õiget tunnet ikka polnud sees
küll uuendused käisid täies hoos
aga ümberringi laiutas kolhoos*

*Kõik linnudki nüüd vilistavad viit
kust ikka välja kostab euroliit
kuid meil on tahvel väikse maja ees
et omavalitsus on selle sees*

*Püsib ikka kõrgel muhulaste händ
meil peale valla on ka muhu mänd
ning leidlik meel ja ikka tööka käed
ei suuda seda muuta võõrad väed*

Viisil „Mets mühib“

Sõnad Hilja Tüür

Selle lugulauluga esines Küla-
sema külaselts valla sünnipäeva-
peol (vt pilti lk 1).

Väarikas juubelipidu

2. oktoobri õhtul pidas Muhu vald väarikalt ja rõõmsameelselt oma juubelipidu. Õhtu ametlikumat ja vähem-ametlikumat osa juhtisid Tõnis Kipper ja Ivo Linna. Peeti kõnesid ja tänati pikemaageid valla töötajaid. Kõigile loeti ette Eesti Vabariigi eelmise presidendi Arnold Rüütli tervitustelegramm, samuti Swedbanki õnnitlused. Kohale olid tervitama ja õnnitlema sõitnud maavanem, Saaremaa Omavalitsuste Liidu esindajad, lähemad ja kaugemad (naaber-) vallad Saaremaalt, kellega Muhu on koostööd teinud ja tegemas, Utajärvi sõbrad. Ei puudunud õnnitlejad ka meie endi hulgast, alates lasteaiast lastest ja lõpetades hooldekodu juhiga.

Eeskavapõimik koduvalla auks kanti ette tähtpäevale kohaselt, armastuse ja lugupidamisega oma kodusaare vastu. Laulude, tantsude, pillimängude kokkusoilmajaiks olid koolilaste mõnusalt muhukeelsed vahelugemised.

Kohaletulnud said laulda nii hümmi kui väikese Muhu laulu, tõdedes, et meie saar võib oma mõõtmel küll väike olla, aga seda rohkem jagub siia hingesuurust, vaimust, kodutunnet. Ja kes tahtis, sai pärast eeskava jalga keerutada, sõpradega juttu vesta, pidulaua hõrgutisi maitsta, lihtsalt pidutseda ja koos vallarahvaga rõõmu tunda.

Muhulane

Areng toimub ikka rahu ja stabiilsuse ajal

Algus lk 1.

oma eelistus sellest perioodist ning ma pean tehtud asju pigem valla loomulikuks arenguks kui saavutusteks. Ja mulle tundub, et tegu, mis on valatud betooni, ei saa olla alati kõige tähtsam.

Usun, et paljud nõustuvad minuga, et möödunud viie aasta suhtelise edukuse taga on meie inimeste ühine hingamine, paranenud suhted, mõtlemine oma kogukonna ja juurte üle ning ühine eesmärk muuta oma kodusaar mõnusaks elamispaigaks. Ma usun, et me oskame väärtustada inimestevahelist suhtlust, omavahelist mõistmist ning äkki pisut rohkem hindame ka neid, kes tõsiselt panustavad Muhu heolusse ja arengusse. Kõik, mis meil on hästi, on ikka meie inimeste tehtud ja loodud – suuri loodusressursse ja muid õnnistusi meil pole.

Meie ühised meeleolukad jaanipäeva, jõulu- ja vabariigi aastapäeva peod, kontsert „Muhulastelt muhulastele“ ja isegi Delfi rahvaküsitluse põhjal saadud tiitel „Mõnusaim omavalitsus, kus elada“, ei anna meile ju materiaalselt midagi, küll aga tohutult meie hingele ja meie eneseteadvusele – ning jälle on jaksu edasi minna!

Täna muhulasi veelkord viimaste aastate mõistva ja üksteisest hooliva suhtumise eest: ükski rahvas ega riik ei ole lahingutest võitnud – areng toimub ikka rahu ja stabiilsuse ajal.

Tunnustan siinkohal ka oma kaastöötajaid: igapäevavarustus ei suuda me tihti peale mõista ja tunnetada, kui oluline on kaastöötajate omavaheline läbisaamine, toetus, oma töökohustuste täpne täitmine, hingamine ühes rütmis. Kui meil ei ole pädevaid spetsialiste, ei suuda me toime tulla üha suurenevate kohustuste hulgaga, ei suuda me ellu viia ettevõtetud projekte ja tegevusi. Ma tunnen ja tean, et see pädevus, tahe ja sarts on olemas ning see on oluline. Kuigi meie valla kuvand ja üldine heakord ei ole ju paha, siis uskuge, et üsna palju muremõtteid ja raskusi jääb vana ja väsinud moega, ent koduse vallamaja seinte vahele ning tiirlevad painajatena nende inimeste peas, kes seal töötavad.

Tihti peale küsitakse, mis on muutunud võrrelduna 5, 10 või 15 aasta taguse ajaga peale valla välise muutumise. Kindlasti on üks erinevustest see, et oma õiguste eest seismine läbi kohtusüsteemi on muutunud praktiliselt igapäevaosaks – ka meie

kaks viimast suuremat objekti on valminud alles peale õiguse nõudmist kohtus. Kas selles on süüdi suurenenud rahahulk, vildakad seadused, muutunud aeg või miskit muu – ei tea!

TULEVIKUST

Iga lisandunud aasta annab meile uusi kogemusi ja unustamatuid mälestusi. Kindlasti on tehtud nii viimastel aastatel kui 25 aasta jooksul vigu – me kõik teeme neid, aga oluline on see, et me neid vigu tunnistame, et me oskame neist õppida.

Mul on hea meel, et meil on nii ettevõtjate kui valla poolt jätkuvalt huvitavaid ja vajalikke ideid – need, mis täna tunduvad võimatud ja kättesaamatud, on võib-olla 3, 5 või 10 aasta jooksul realiseeritavad.

Täna õhtujuht on minult küsinud viimasel ajal alati, kui meie ettevõtjate, valla või riigi tegevuse tulemusena on Muhus mingi väärt ettevõtmise teoks saanud – kas Muhumaa on nüüd valmis? Ei, Tõnis, ei, muhulased! Muutuvad ajad, vajadused, minupoolset või mood. Muhumaa on meie kodu ja nagu me oma kodust teame – mitte kunagi ei saa see valmis, alati on vaja midagi nokitseda, parandada, ilusamaks teha, uut soetada.

Eks kogu valla elu on ka majanduslikus mõttes nagu koduski: me teeme neid asju, mida hetkel on võimalik. Kui on kehvemad ajad, siis teeme neid asju, mida rahakott võimaldab, kui on head ajad, mõtleme suuremalt ja investeerime rohkem.

Väikese kogukonna areng käib ikka jõukohaste sammude kaupa – suur, üle oma võimeite hüpe võib olla väga valus ja seotud pikaajalise trauma ning haavade, mida tuleb kaua parandada. Suurest hüpest tähtsam on, et areng oleks stabiilne.

VEEL MUHULASTEST JA MUHUMAAST

Me oleme need, kes me oleme. Meie ajalugu, kombed, tavad, geograafiline asend ja eripära panevad meid mõtlema ja toimetama pisut teisiti ja see ei ole puudus, pigem tugevus. Kui me austame, hindame ja armastame seda saart ning oleme selle üle uhked, siis loome koos uusi väärtusi. Iga valla suurim uhkus ei ole mitte mingi objekt või ehitis, vaid oma kodukohta hoidev heas mõttes uhke inimene.

Juhtimisteoreetikud ütlevad, et head juhtimisoskused põhinevad kolmel vaalal: teadmised, kogemused ja intuitsioon. Küllap need kogemused siin saarel ja

intuitsioon on muhulastel aidanud elu edasi arendada erinevatel ajavahemikel.

Nii on ka muhulased (rõhutan: muhu inimesed) üksmeelselt ja üsna üheselt väljendanud oma seisukohta kavandatava haldusreformi suhtes – muhulased on püüdnud juba ajalooliselt oma kodukoha asju ikka ise korras hoida ning me saame oma kodukoha elukorraldusega kenasti hakkama, kui meile antakse selleks võimalused, ei sätestataks riigipoolseid piiranguid või pitsitataks muudmoodi. Piirkondade käekäiku ei mõjuta ainult rahvarv ja paberil toimuv matemaatiline arvestus, vaid ka nn sotsiaalne kapital, s.o seos oma kodukohaga, inimeste kokkuuluvustunne, tahe midagi koos ära teha. Seda peab arvestama ja seda mõistma! Ega muhulased ennast sellepärast teistest paremaks pea – vastupidi, me hindame väga oma sõpru, koostööpartnereid, naabervaldasid, me oleme uhked, et meil on kaunis ja võimekas maakonnakeskus Kuressaare näol ning muhulastel on palju sõpru, toetajaid ja fänne.

Mul on heameel tervitada siin saalis meie kõige kaugemaid sõpru – sõprusvald Utajärvi delegatsiooni Soomemaalt – meie sõprus on samuti 25 aastat vana.

Head saalisviibijad, täna on pidupäev ja oluline etapp Muhu saare ja valla ajaloos: veelkord suur tänu kõigile, kes on 25 aasta jooksul Muhu valla arengule kaasa aidanud, ja loomulikult tänan ka neid, kes on Muhu elu hoidnud sellele eelnevatel aegadel – ega vald ei tekkinud tühja koha peale!

Kuigi mulle ei meeldi loosungid, siis on mulle viimasel ajal väga meeldima hakanud üks lihtne kolmesõnaline loosung ühe meie turismiettevõtja majaseinal: MUHUS ON HEA!

Meie tänased õhtujuhid on valitud nii, et mõlemal on tugev seos Muhuga.

Ivo Linna on öelnud: „Need inimesed, kes Muhus on, ei ole mingid tühikargajad. Need on inimesed, kes loovad, ehitavad ja võitlevad iga päev ellujäämise ja elupaiga arengu nimel – TUNNEN ENNAST NENDE SEAS TÕELISELT HÄSTI!“

Palju õnne meie kõigile! Elagu Muhu vald! MUHUS ON HEA!

Vallavanem **Raido Liitmäe**
pidupäevakõne 2. oktoobril

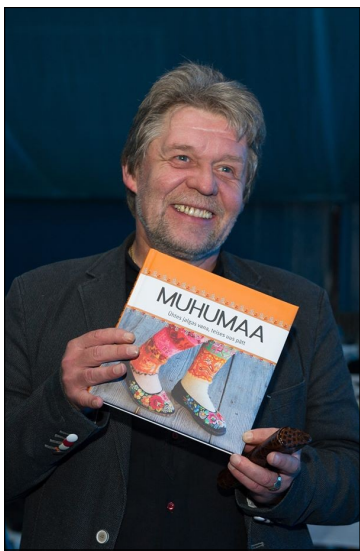
Uus pildiraamat Muhumaast

Muhumaa: ühtes jalgas vana, teises uus pätt. Akriiba OÜ, 2015. Trükiarv 1000. Sisaldab 401 pilti.

Raamatu esitlusel 2. oktoobril Muhu Põhikooli saalis ütles vallavanem Raido Liitmäe, et eelmise pildiraamatu ilmumisest on möödas pea sama palju, kui vanaks taastatud vald nüüd sai.

Esitlusel olid kohal raamatu koostajad Õie Õll ja Lembit Michelson ning kujundaja Irina Tammi. Õie sõnul oli tegu toreda koostööga saarlase, idavirumaa-lase ja hiidlase – ning muidugi muhulaste vahel. Fotograaf Lembit Michelson pajas pikemat raamatu saamisloost. Tema poolt on raamatus 331 pilti, ülejäänud on kaasautorite tehtud. Esitlusel näidati ka neid pilte, mis raamatusse ei mahtunud, kuid olid kaalumisel. Lembit: „Muist pilte on tehtud juba siis, kui raamatust polnud veel halli aimugi. Näiteks Väina tamm sai pildistatud 2003, kui pildistasin ainult slaidi peale.“

Eelmise aasta juunist kuni tänavu 31. augustini pildistas ta aga eesmärgipäraselt raamatu tarbeks. „Alguses olime nagu võõras linnas, tundmatus kohas. Kõigepealt tundus, et kogukond on suletud ja raske on ligi pääseda. Siis käis aga mingi kröks ja asjad hakkasid liikuma aina

Lembit Michelson uue raamatuga.

Kalmer Saar

kiirenevas tempos. Peavalu tegi ilmataat, kes ei andnud lumist talve ega päikselist suve. Tegime siin saarel ja kõrvallail kokku 101 võttepäeva, muidugi mitte täispäeva. Tehnilisi apse õnneks ei olnud.“

Üks asi on valmis saanud, aga siit on hakanud arenema teised, kõneles Lembit Michelson edasi: näiteks kohtuvad nad oktoobrikuus Villu Veskiga Juu Jääd näituse asjus. Juba see, et Liiva poest ei saa muidu välja, ilma et

kellegagi pole juttu ajanud, näitab kontaktide tihenemist.

„Valla tuge oli kogu aeg tunda, toimus mitu tõist koosolekut,“ rääkis Lembit. „Raamatus on aga kõige olulisem ikkagi muhulane, kes tantsib ja laulab, teeb tööd ja palju muud. On palju huvitavaid aspekte, mida ei adu saarelt niisama läbi sõites. Pelga asfaldi pealt ju sõbra juurde ei jõua. Armsaid episoodide kogunes küll ja küll, kogunes sõpru ja tuttavaid ja nii me siin edasi toimetame. Kahju, et see raamat nii ruttu valmis sai.“

Millal tuleb teine osa, küsiti saalist. – Vastus: ega 30 polegi ju kuskil mägede taga, ongi praegu paras aeg peale hakata: „Iga järgnevat üllitist samast asjast teha on aina raskem, et see ei sarnaneeks eelnevaga.“

Akriiba OÜ oli teinud septembri viimasel pühapäeval pensionäride peol raamatu pdf-esitluse, nüüd sai raamatut juba käega katsuda. Raamat räägib enda eest ise ja elab oma elu, aga nende kaante vahele jäi ka tüki selle tegijate elu.

Esitlusel osutas vallavanem veel teisele ettevõtmisele: väljas olid Muhu külade ja talude pildialbumid 2015 selles seisus, nagu pilte laekunud oli. Albumitesse saab pilte veel lisada.

Üles kirjutas Anu Pallas

Pildiraamat “Muhumaa. Ühtes jalgas vana, teises uus pätt” on valmis! Ettetellitud raamatud saab kätte vallamajast **tööpäeviti 8.30 - 17.00**. Raamatut saab osta vallamajast, Hellamaa külakeskusest ja Muhu Muuseumist; hind 20 eurot.

Näitus: Muhu vald 25

Muuseumi kontorihoones avatud näitus valmis koostöös kirjastusega Akriiba ja on kokku pandud muuseumi ning erakogudest pärinevatest esemetest ja arhiivimaterjalidest. Väljapanekut saab näha teispäevast laupäevani muuseumi lahtiolekuaegadel kuni tuleva aasta 22. veebruarini.

Muhu oli esimene oma-valitsus Eestis, kellele anti õigus vald taastada. 1. oktoobril 1990 toimus vallavalikoguse esimene istung. Vallavalitsuse 1. koosseisu kuulusid toona vallavanem Jüri Räim, sekretär Mari Alt ja liikmed Jüri Lindmets, Agu Kaljuste, Senta Room, Linda Ots ja Bruno Pao. Revisjonikomisjoni kuulusid esimees Mati Kindel ning liikmed Väino Tammi-saar ja Albert Noor, volikokku Andrei Prii, Elle Ots, Eugenius Kokk, Jaan Keinast, Jüri Räim, Jüri Siilak, Mart Lang, Mati Kindel, Paul Tüür, Peeter Oidekivi, Rein Lahke, Rein Ling, Urve Peegel, Vassili Auväärt ja Vello Maltis.

Noppeid

Muhu noortekast on saamas kogukonnakeskus, kinnitas 1. oktoobri Saarte Hääl – noortekeskuse uude majja on oodatud kõik. Uues hoones on oma ruumid nõupidamiseks ja koolitusteks, hobila koostegemise harrastamiseks, mängula. Lisaks heli- ja videostudio. Majast peaks saama mõnus paik terve kogukonna jaoks. Noorteka avamispeost pajas 2. oktoobri Meie Maa.

Muhu volikogu arutab **kunstitali** ostu, et laiendada Muhu muuseumi näitusepinda, kirjutas 10. septembri Saarte Hääl. Viimast kunstitalli suve kirjeldasid Hilja Tüür ja Kadri Tüür 18. septembri Meie Maas.

Utajärvi sõbrad käisid sünnipäeval

Algus lk 1.

Senta Room rääkis, et tema on vähemalt 30 reisi Utajärvi vallas käinud, küll kooli-, küll vallarahvaga. Utajärvi inimesed on oma külaskäikudel Muhusse iga kord leidnud mingeid silmaga nähtavaid muudatusi. Nüüd olid nad vaimustuses Liiva keskuse arendusest, ka uuest hooldekodust ja noortekeskusest.

„Meie käisime Utajärvil juuli alguses, kui nemad oma 150. aastapäeva tähistasid,“ jutustas Senta. „Soomlastel algas päev kirikus, tehti tagasivaade ajalukku, pikad kõned, autasud kooli saalis... See, et meil oli kõik põimitud ühte õhtusse, oli nende meelest nii lahe. Nad kiitsid meie isetegevuslasi ja ka minu tuttavad ütlesid, et neil sellist asja vastu panna ei ole. Olid väga rahul, et pidu jätkus niisuguses vabas õhkkonnas.“

Senta meenutas, et algul said muhulased soomlastelt üsna tihti

materiaalset abi, nad tõid koolile ikka üht-teist tarvilikku ja on varemgi stipendiumifondi annetusi teinud. „Jüri Räim võttis kõigepealt lapsed Soome kaasa, nad said esineda muuhulgas Oulu raadios. Räim pidas lastesse panustamist kõige olulisemaks. Ja kooli kaudu me suhteid hoidisimegi, sest siis oli vallavalitsuse esimees seal koolidirektor. Ka mina tahtsin ikka lastele näidata, kuidas elatakse mujal.“

Nüüd on suhted jõudnud rohkem ideede vahetamise tasemele. Laupäeva õhtul pärast sünnipäevapidu istusid Utajärvi ja

Muhu esindajad veel koos, et edaspidiseid plaane teha. Rohkem tahetakse kasutada tänapäevaseid võimalusi, suhelda skaibi teel, näha vastaskõnelejat ekraanil. Mõlemad vallad panevad lähiajal kokku, mis kummaski vallas teoksil, et siis omavahel koordineerida.

Muhu vallal oli pikka aega ka Lätis sõprusvald, Lauciene, kuid seal sai 3-4 aastat tagasi kindne Talsi rajoon üheks vallaks ja koostöö selle suurvallaga langes valla tasemel ära.

Anu Pallas

Hetk neidude-rühma tantsust juubeli-kontserdil.

Kalmer Saar

Peoõhtul esines Muhu valla kapell - lootuses, et 50. juubeliks saab kokku juba orkestri. Kõrval tabas objektiiv endiste vallatöötajate laudkonna. 2 x Kalmer Saar

Head metsaomanikud!

Kas teate, et Eesti riik toetab erametsaomanike nõustamist? Kõigil metsaomanikel on võimalus saada atesteeritud metsakonsulendilt kuni 15 tundi nõustamist aastas riigi kulul. Küsi lisainfot ja nõustamist MTÜ Saaremaa Metsaühingust!

Tel. 5045 798 (üld) või 5305 9455; 5341 2480 (juhatuse liikmed)

Noppeid

Ettevõtja Kalev Raidjõe ehitab Liivale kohalikku mahe-toorainet kasutava lihares-torani, teavitas 24. septembri Saarte Hää. Restoran hakkab tööle nn Raumäe majas Kalakohviku kõrval.

Liival oma pruulikoja avanud Mohni OÜ töö rahva ette oma esimesed Muhus valminud õlled – Täitsamehe, Lõkita ja Nanne, kirjutas 16. septembri Saarte Hää.

Solk uputab Muhu saare üle, teatas 9. septembri Saarte Hää. Järjest kasvav suvemuhulaste arv on suurendanud saarel tekkiva roovee hulka ja viinud rivist välja Liiva puhastusseadme, mistõttu kasvavad järjekorrad majapidamistes tekkinud solgi äravii-miseks. Olukorra lahendamiseks korraldab vald oktoobris nõupidamist.

28. septembri Meie Maast võis lugeda Muhu kaluritest ja kalapüügist 20. sajandil.

Pöide, Orissaare ja Muhu valla esindajad andsid riigikogu keskkonnakomisjonile üle ligi 4000 allkirjaga pöördumise Väikese väina tammi avade rajamiseks, kirjutas 22. septembri Meie Maa.

Virtsu ja Võiküla vahel viidi töösse võimas elektri merekaabel, kinnitas 1. oktoobri Meie Maa.

Hingedeae tulemas

Porikuu on endassetõbumise, rahunemise, vaibumise ja hämar-dumise aeg. Ilmavalgust jääb aina vähemaks. Mõnel õhtul ja hommikulgi on kõik udusse mattund. Külmematel päevadel käib meil endalgi hingeõhk silmnähtavalt suust välja.

Kadund emad ja isad on porikuule and hulga nimesid, sh kulukuu, vihmakuu, roojakuu, hallakuu, hinge-kuu, kooljakuu, rehekuu. Võõrsilt laenati oktoober, viinakuu, simuna-kuu. Hingede pärast hoitakse kodus vaikust ja rahu. Kohaseks on peetud mõistatuste mõistatamist. Ka vanade perekuvade vaatamine ja kadund omaste meenutamine on hea. Kuu keskele jääb kolletamispäev - 14. 10.

Maavalla Koja kodulehelt

Kallid sõbrad, võlgnen palju tänu teile, kes te olete iga Muhulase numbril sünnile jõudnud kaasa mõel-da, kirjatükke kirjutada, lubanud avaldada oma pilte, saatnud teavet tulevaste ja läinud sündmuste kohta. Üksnes tänu teile on Muhulane võinud ilmuda sisutihedana, jäädvustada meie ühist lugu. Siira lugupidamisega, teie Muhulase toimetaja

Andekad 5.-12. klasside õpilased saavad esitada taotlusi stipendiumi-konkursile Tulevikutalent 2015. Kandideerimine konkursi kodulehel www.tulevikutalent.ee kestab 15. oktoobrini.

15. oktoobrini kestab ka korjandus hiite ja uurali rahvaste pärimusliku usu heaks Maavalla Koja pangaarvele nr EE523300333805270003 Danske Pangas, samuti kodade kokkusaamistel ning eelneval kokkuleppel mujal. Vt www.maavald.ee

20. oktoobrini otsime parima koostööga paiku

Koostöö konkursi mõtteks on lei-da Eestist üles parimad näited, kuidas elanikud, vabaühendused ja omavalitsused koostööd tee-vad, üheskoos kohalikule elule uut hoogu annavad.

Kõik teadjad inimesed, seltside eestvedajad ja omavalitsuste töö-tajad saavad saata parima koos-töö vihjeid meile madle@linnalabor.ee või kodulehele <http://ega.ee/et/hea-koostoo-konkurss/>. Vihjata võib nii kodu-vallas toimuva kui ka mujal Ees-tis toimiva koostöö kohta.

Oodatud on kõikvõimalikud koostöö näited alates omavalit-suse infojagamise heast korral-damisest kuni vabatahtlike os-kusliku kaasamiseni omavalit-suse igapäevaste ülesannete täit-misel või ühiselt korraldatud

kogukonna kooli või muu tee-nuse pakkumiseni.

Konkursile esitatud säravaimad näited ja nende eestvedajad päl-vivad avaliku tähelepanu ja tun-nustuse 20. novembril 2015 toi-muval kogukondade ja oma-valitsuste foorumil Rakveres. Konkursi žüriisse kuuluvad ko-gukonna elu aktivistid Artur Tal-vik (parlamendi liige, Vabaera-kond), Külli Taro (Eesti Koostöö Kogu programmijuht), Anzori Barkalaja (Kodukandi juhatuse liige) ja Aljona Galazanile (EMSLi kogukonnapraktik). Konkursi viivad läbi E-riigi Aka-deemia, EMSL ja Linnalabor.

Projektist lähemalt <http://www.avatudvalitsemine.ee/avpkov/>

Kaidi Vokk, Reet Hobustkoppel, Kaie Abe ja võistkonna kapten Malle Mätas. Kalade grillimises tulid Saaremaa meistriks hoopis muhulased Külasema külast. Grillimeistritest oli juttu ka 14. septembri Meie Maas. Foto: Kalmer Saar

Muhumaa külade mälumäng 23. oktoobril Hellamaa külakeskuses.

Ühe mo tädi
nimi olli Ingel
ta elas koa kut ingel
tasane lahke miel
käed lahti igaks tööks
vardakott käsivardes likki
pudulajussid karjaaruse
viies ää tuues
siia ilma suure pere
sünnitas
tööd tegema ühte oidma
õppes
töökas tasane mies kõrvas
mo tädi Ingel
kut ingel elas koa

Irma Järvesalu
Muhus, august 2015

Reklaamtekst

Kas paigaldada septik või biopuhastid?

Eesti kõige suuremaks maa-varaks on puhas põhjavesi. See on fakt, mida õpetatakse lastele juba algklassides ja sel teemal räägitakse hommikuti kodudes söögilaua taga. Vesi on aukohal igas kodus ja kontoris. Maailma mageveevarudest on joogikõlblik vaid mõni protsent. Paljudes riikides alaneb põhjavesi ületarbimise tõttu. Kuigi meie ei hoo-ma veel oma rikkust, on sellegi-poolsest ülioluline kaitsta seda kõike reostumise eest.

Eestis üks juhtivamaid sead-mete maaletoojaid ja paigal-dajaid, AugustEstFin OÜ oli val-mis lahkesti jagama oma maa-ilmavaadet. Kümimustele vastas **Andrei Vössoven**, AugustEstFin esindaja Eestis.

Kas Teie meelest mõeldakse, kui suur väärtus on puhtal joogiveel?

Puhast vett väärtustatakse ammusest ajast, kuna see on üks olulisemaid komponente igapäevases elus. Kindlasti on neid, kes räägivad ja mõtlevad sellele väga tihti. Suurem osa lihtsalt kasutab ja peab kraanist või kaevust voolavat vett iseenesest mõisteta-vaks. Õnneks tehakse Baltimaas sel teemal päris head teavi-tustööd, et teadmine iga inime-seni jõuaks. Selge on see, et oma põhjavesi, jõed-järved ja ka Lään-neri tuleb reostusest puhtana hoida.

Kui oluline on reovee puhas-tamine ja kuidas see toimib?

Igakuks saab anda panuse loodu-se kaitseks. Tuleb aru saada tösi-asjast, et septiku paigaldamine ei kaitse põhjavett, kuna seal olev reovesi imub siiski maapinda. Heitvee biopuhastusseadmed ei taga ainult orgaanilise reostuse puhastamist, vaid saab suure-

päraselt hakkama ka keemilise reostusega, nagu nõudepesu-vahendid või pesupulber. Ja se-dasorti reovett tekib majapida-mistes ohtu.

Mis täpsemalt on biopuhastid ja missugused eelised on septiku ees?

Kõige lihtsamalt öeldes on reo-vee biopuhasti väike puhastus-seade teie territooriumil, mis muudab tarbitud vee uuesti kasu-tuskõlblikuks ja oht põhjavee reostuseks puudub. Täpne teave selle tehnoloogia kohta on üleval meie kodulehel: www.augustbio.ee

Eestis on palju piirkondi, kus põhjavesi on kõrgel. Kuna nen-des piirkondades on reostus eriti kerge tekkima, siis reguleerivad kohalikud omavalitsused reo-veega seotud toiminguid vasta-vate määrustega, mis omakorda tugineb ehitusseadusele. Valda-valt on septikute paigaldamine hoopis keelatud. On olemas vastav reglement, mis lubab viia maapinda ainult puhast vett. Nii ongi Augustbio sertifitseeritud ja

läbinud karmimadki nõuded, mis erinevates riikides määratud. Seega - septik on minevik.

Biopuhastil on hulk eeliseid. Alates sellest, et seade on suure-ma puhastustõhususega, töötab müra-vabalt ja oma töös ei vaja see keemilisi aineid. Töötab igasugustes ilmastikutingimus-tes. Väikese seadme energiakulu aastas on 270 kWh. Heitvee pu-hastusseadmes puhastatud vett võib taaskasutada tehnilise vee-na. Bioloogilised reovee puhas-tusseadmed hinnad algavad 1550 eurost. Nii võib neid eeliseid siia loetleda veel ja veel.

Kas biopuhasti paigaldamine võrreldes septikuga on keeruli-sem ja kallim?

Biopuhasti paigaldus on septi-kuga võrreldes sarnane. Esimese investeeringuna tuleb ta küll veidi kallim, kuid hooldusega seon-duvad kulud peaaegu puuduvad. Arvestades, et septikul ei ole pikka eluiga, on kokkuvõttes kindlasti odavam paigaldada bio-puhasti. Võttes arvesse, et septi-kuid enam paigaldada ei lubata,

on biopuhasti ainuõige lahendus.

AugustEstFin müüb ausat toodet

Mida räägib kogemus? Klient, kes on sama toodet kasutanud küll veel vähest aega, toob suu-riima plussina välja hinna ja kva-liteedi suhte ning paigaldamise lihtsuse. Tema sõnul tuli ostetud toode kohale paari päevaga ja käivitama saabus esindaja täpselt kokkulepitud ajal. Kuna käsil on vana maja renoveerimine ja see asub paigas, kus põhjaveed on kaitsmata, siis oleks peale bio-puhasti tulnud kõne alla vaid kogumiskaev, mille regulaarne tühjendamine on päris suur püsi-kulu. Kümimusele, kas pere kasu-tas biopuhasti soetamiseks haja-asustusprogrammi abi, tuli vastus: „Ei, puhtalt omafinantseer-ing, mis ei olegi nii suur“.

Puhas joogivesi ja heitveega seotud teemad on Sõmeru vallas tähtsal kohal

Sõmeru Vallavalitsus Lääne-Virumaal on oma külad-asilute heitvee biopuhastite rajamisega lõpusirgel. Sõmeru abivalla-vanema Viktor Hännineni sõnul on töid tehtud järk-järgult koos-töös Rakvere Vesi AS-iga. Jäänud on kolm suuremat küla. Veel sel sügisel alustatakse töid ligi 400 elanikuga Ubja külas. Pro-jekti maksumus on veidi alla ühe miljoni euro, millest omavalituse omafinantseering on 10,2 %.

Kuna Sõmeru vald asub alal, kus põhjavesi on samuti nõrgalt kaitstud, on septiku paigal-damine keelatud. Eraisikutele väljastatakse ehitusluba vaid bio-puhasti paigaldamiseks. Hänninen kiidab siinkohal hajaasustuse programmi, mille toel ka sel aastal said heitvee puhastamiseks süsteemi rajada kolm Sõmeru valla peret. Neist kahel puudus varem ka kvaliteetne joogivesi. „Ikka väikeste sammudega ees-märgi poole,“ on mees posi-tiivne.

Nii mõeldes ja arutledes ini-mestega, kes iga päev teevad tööd selle nimel, et meil kõigil oleks elementaarne puhas joogi-vesi, tekitab see soovi jätta endast maha võimalikult väike ökoloogiline jalajalg.

Lisainfo:
www.augustbio.ee
info@augustbio.ee
+372 555 11 020

Elektrilevi rikketelefon 1343

*Kodust väljudes ära unusta
HELKURIT!*

Kui keegid Muhus pätti tieb, siis tuleb sialt üks tulisema kena jalavari välja...

Irena Tarvis, Muhu uudised

Sõlmi kodukindlustus ERGOs.

Hinnagarantii 3 aastaks!

Tasuta korstnapühkija!

Kampaania raames on võimalik sõlmida kolmeaastase hinna-garantiiga leping, mis tagab kolmeks aastaks kindlustuskaitse, ilma et kindlustusmaks suureneks.

Lisaks saavad kõik, kes on sõlminud otse ERGOs kodukindlustuse lepingu küttekoldega eramu jaoks, korstnapühkija teenuse kasutamise korral selle arvest kuni 45 eurot tagasi.

Kutsu kindlustusspetsialist koju:
Eva Juursoo
eva.juursoo@ergo.ee, tel. 6106 656

Tule küsi personaalset pakkumust kontorist
Tallinna tn 16, Kuressaare.

www.ergo.ee/kodu

Kampaania periood 14.09-01.11.2015. Kodukindlustust pakub ERGO Insurance SE. Tutvu täpsete kampaania tingimustega aadressil www.ergo.ee, vajaduse korral pea nõu ERGO asjatundjaga.

ERGO

Kindlustada – see tähendab mõista.

Metsandus:

Müüme 3-meetrist küttepuud, hind alates 16 eurot ruum, koos kojutoomisega.

Lõhutud küttepuud alates 28 eurot ruum koos kojutoomisega.

Eraldi saada kuivad kase, tamme ja saare halud.

Pakume kompleksiga küttepuude saagimis- ja lõhkumisteenus, hind 28 eur/h

Müüme sõelutud mulda, graaniitkive, liiva ja killustikku.

Killustik Fr. 0 – 70 hind 5 eur/ tonn

Sõelutud kruus Fr. 0 – 20 hind 3,50 eur/tonn

Pakume ka kopplaaduri teenust, erineva laiusega kaevetööpad, planeerkopp, hüdrovasar, kahveltõstuk. Hind alates 28 eur/h

Metsakinnistu korrastamiseks võtke meiega ühendust ja koostame teile konkreetse pakumise.

Tel 50 97 679, Erkki

Vt www.muhuhaldus.ee

Soovid müüa kinnisvara või vajad kinnisvara-alast konsultatsiooni?

Siis võta ühendust oma ala asjatundjatega!

Lauri Kolk, tel 5191 2950, lauri@adrem.ee

Allan Pajus, tel 56900 411, allan@adrem.ee

Pakume ka haljastusteenust, muruniitmist, trimmerdamist, võsalõikust, metsaraie jne.

Meie tegeleme Muhu ja Saaremaa kinnisvaraga juba aastast 2002! Külasta ka meie kodulehte www.adrem.ee

Infopäevad „Suunanäitaja – nõuded jaekauplejatele“ toimuvad 1. oktoobril Tartus, 20. oktoobril Tallinnas, **11. novembril Kuressaares**. E-kauplejatele mõeldud „Suunanäitaja – kaupluse kohustused e-kaubanduses“ toimub 28. oktoobril Tallinnas.

FIE Irena Tarvis

- * raamatupidamine
 - * finantsanalüüs
 - * abi äriplaanide koostamisel
 - * maksundusala nõustamine.
- Helista ja küsi julgelt!
tel 5565 5942.

Kirikuteated

EELK Muhu Katariina kogudus

Jumateenistused toimuvad pühapäeviti kell 10:

4. oktoobril jumalateenistus armulauga Muhu eakate hooldekeskuses, teenib Hannes Nelis.

11. oktoobril lõikustänapüha sõnajumalateenistus kirikus, teenib Andi Angel.

18. oktoobril jumalateenistus armulauaga kirikus, teenib Hannes Nelis.

25. oktoobril sõnajumalateenistus Muhu eakate hooldekeskuses, teenib Andi Angel.

Alates **1. novembrist** toimuvad jumalateenistused Muhu eakate

hooldekeskuses, suurtel pühadel kirikus.

Koguduse hooldajaõpetaja Hannes Nelis, tel 529 1881.

EAÕK

Rinsi Kaasani Pühakuju kogudus:

22. oktoobril kl 10 koguduse nimepäev ja templipüha.

Hellamaa Peetruse ja Pauluse kogudus:

4. oktoobril kl 10 Jumalik liturgia.

Teenib preester Toivo Treima, tel 5635 0051,

e-post: toivo@eoc.ee

Talvekuu juubilarid ja sünnipäevalapsed

Liine Rannamaa 92 (23.11)
Arnilde Ausmeel 89 (11.11)
Fride Saksakulm 89 (16.11)
Aino Saksakulm 89 (29.11)
Aralt Hobustkoppel 87 (9.11)
Asta Mägi 84 (14.11)
Aino Veski 84 (25.11)
Estrid Põlluäär 84 (29.11)
Ellen Roi 83 (24.11)
Aino Äkke 83 (25.11)
Helmut Noot 83 (27.11)
Manivald Auväart 82 (15.11)
Erna Saartok 80 (6.11)

Arvu Abe 75 (8.11)
Georg Mereäär 60 (10.11)
Kati Saaremäel 60 (27.11)

Palju õnne!

Märkus: kes ei soovi oma sünnipäeva avaldada, palume sellest märku anda vähemalt kaks kuud enne, kuna Muhulane avaldab igas numbris mitte algava, vaid järgmise kuu sünnipäevalapsed.

* Pakume **puulõhkumisteenust** halumasinaga, samas müüa **küttepuid**. Tel. 5340 8138 Rein

Collester OÜ

Tehnoülevaatus

Teostame ka TRAKTORITE ülevaatus! Tulekustuti taatlemine ja müük

Autoremont

Kere, veermiku ja mootori remont
Varuosade tellimine
Sildade reguleerimine
Rehvitööd
Piduristend
Heitgaaside mõõtmise
Kerevenituspink
Diagnostika
Klaaside vahetus

52 737 75 –
alan@collester.ee

Ehitusteenused Ekskavaator-laaduri teenus

Uus JCB 4CX + erinevad kaevetööpad

Transport (kraana + kallur)

Minitraktori teenus
Avant 520 + erinevad agregaadid

Mulla, killustiku ja liiva müük

50 675 02 –
paavo@collester.ee

Kohapeal valik Energizer, Centra (Exide) ja AD (Bosch) akusid, AD akudel hetkel 3a garantii.
Asume Soonda külas vanas lauda kompleksis

IN MEMORIAM

Meie hulgast lahkusid

15. septembril 75-aastane **Maie Maripuu**.

16. septembril 87-aastane **Leida Väljaots**.

Tunneme kaasa omastele!

Novembri Muhulase materjalid on teretulnud **2. novembri** lõunani.

Toimetab Anu Pallas,
tel: 52 28 929, e-post: muhulane@muhi.ee
Muhulane ilmub üks kord kuus.

Internetis www.muhi.ee
Trükkinud Saaremaa Trükikoda 450 eks.

Hind **30** eurosent